

Jaarrekening 2016

Stichting Reinier de Graaf Groep

INHOUDSOPGAVE		Pagina
5.1	Jaarrekening 2016	
5.1.1	Balans per 31 december 2016	4
5.1.2	Resultatenrekening over 2016	5
5.1.3	Kasstroomoverzicht	6
5.1.4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	7
5.1.5	Toelichting op de balans per 31 december 2016	13
5.1.6	Mutatieoverzicht immateriële vaste activa	20
5.1.7	Mutatieoverzicht materiële vaste activa	21
5.1.8	Mutatieoverzicht financiële vaste activa	22
5.1.9	Overzicht langlopende schulden ultimo 2016	23
5.1.10	Toelichting op de resultatenrekening over 2016	24
	Ondertekening door Bestuurders en Toezichhouders	27
5.2	Overige gegevens	
5.2.1	Vaststelling en goedkeuring jaarrekening	29
5.2.3	Resultaatbestemming	29
5.2.6	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	30

5.1 JAARREKENING 2016

5.1 JAARREKENING

5.1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2016
(na resultaatbestemming)

	Ref.	31-dec-16 €	31-dec-15 €
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	726.810	182.780
Materiële vaste activa	2	288.233.737	300.902.287
Financiële vaste activa	3	14.976.339	15.442.082
Totaal vaste activa		303.936.886	316.527.149
Viottende activa			
Vorraden	4	3.007.167	3.191.689
Vorderingen uit hoofde van bekostiging	6	-	350.795
Debiteuren en overige vorderingen	7	40.377.911	60.825.274
Liquide middelen	9	24.402.708	25.238.566
Totaal viottende activa		67.787.786	89.606.324
Totaal activa		371.724.672	406.133.474
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Algemene en overige reserves	10	89.642.887	86.337.620
Voorzoningen	11	5.768.638	6.319.682
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	12	206.806.875	221.866.693
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)			
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's /	5	-	1.647.293
Overige kortlopende schulden	13	69.506.272	89.962.186
Totaal passiva		371.724.672	406.133.474

5.1.2 RESULTATENREKENING OVER 2016

	<u>Ref.</u>	<u>2016</u> €	<u>2015</u> €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	16	285.742.688	271.358.818
Subsidies	17	13.126.451	13.698.640
Overige bedrijfsopbrengsten	18	7.810.746	5.952.648
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>306.679.885</u>	<u>291.010.106</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	19	118.816.672	121.818.210
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	20	23.929.883	20.753.520
Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten	22	34.524.597	35.823.096
Overige bedrijfskosten	23	117.017.854	102.825.667
Som der bedrijfslasten		<u>294.289.006</u>	<u>281.220.493</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		12.390.879	9.789.613
Financiële baten en lasten	24	8.400.558	4.213.595
RESULTAAT BOEKJAAR		<u>3.990.321</u>	<u>5.576.018</u>
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2016</u> €	<u>2015</u> €
Toevoeging/(onttrekking):			
Collectief Gefinancierd gebonden vermogen		<u>3.990.321</u>	<u>5.576.018</u>
		<u>3.990.321</u>	<u>5.576.018</u>

5.1.3 KASSTROOMOVERZICHT

	Ref.	2016		2015	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Bedrijfsresultaat			12.390.879		9.789.613
Resultaat aandeel derden					
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen en overige waardeverminderingen	20	23.929.883		20.753.520	
- mutaties voorzieningen	11	<u>-551.044</u>		<u>-3.329.774</u>	
			23.378.839		17.423.746
Veranderingen in vlottende middelen:					
- voorraden	4	184.522		850.788	
- mutatie onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	-1.647.293		11.986.731	
- vorderingen	7	20.447.363		-15.726.595	
- vorderingen/schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot	6	350.795		-6.266.522	
- kortlopende schulden (excl. schulden aan banken)	13	<u>-20.455.913</u>		<u>1.066.000</u>	
			<u>-1.120.526</u>		<u>-8.089.598</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			34.649.192		19.123.761
Ontvangen interest	24	498.746		466.273	
Betaalde interest	24	-8.899.304		-4.393.925	
Resultaat deelnemingen	24	<u>-</u>		<u>-285.943</u>	
			<u>-8.400.558</u>		<u>-4.213.595</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			<u>26.248.634</u>		<u>14.910.166</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investeringen materiële vaste activa	2	-11.617.719		-243.082.176	
Desinvesteringen materiële vaste activa	2	595.025		183.654.450	
Verwervingen deelnemingen en/of samenwerkingsverbanden	3	-890.674		11.533.085-	
Vervreemdingen deelnemingen en/of samenwerkingsverbanden	3	-		1.978.045	
Investeringen in overige financiële vaste activa		-1.056.885		-	
Desinvesteringen overige financiële vaste activa	3	<u>945.578</u>		<u>619.200</u>	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-12.024.675		-68.363.566
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Nieuw opgenomen leningen	12	-		56.167.511	
Aflossing langlopende schulden	12	<u>-15.059.818</u>		<u>-17.525.095</u>	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten			-15.059.818		38.642.416
Mutatie geldmiddelen	9		<u><u>-835.859</u></u>		<u><u>-14.810.984</u></u>
Stand geldmiddelen per 1 januari			25.238.566		40.049.547
Stand geldmiddelen per 31 december			<u>24.402.708</u>		<u>25.238.566</u>
Mutatie geldmiddelen			-835.859		-14.810.981

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Algemene gegevens en groepsverhoudingen

Stichting Reinier de Graaf Groep is statutair (en feitelijk) gevestigd te Delft, Reinier de Graafweg 5. De stichting exploiteert een topklinisch ziekenhuis, en heeft naast de hoofdlocatie de volgende locaties: Diaconessenhuis Voorburg, Polikliniek De Reef te Ypenburg en polikliniek/behandelcentrum Westland te Naaldwijk. Het KvK nummer van Stichting Reinier de Graaf Groep is 41159777.

Stichting Reinier de Graaf Groep behoort tot de Stichting Reinier Haga Groep, waartoe voorts Stichting HagaZiekenhuis en Stichting 't Lange Land Ziekenhuis behoren. De jaarrekening van Stichting Reinier de Graaf Groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Stichting Reinier Haga Groep.

Stichting Reinier Haga Groep is feitelijk gevestigd op de Leyweg 275 te Den Haag. Het KvK nummer van de Stichting Reinier Haga Groep is 58365710.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ655 inzake de jaarverslaggeving door zorginstellingen, en Titel 9 Boek 2 BW.

Wijziging waarderingsgrondslag

Stichting Reinier de Graaf Groep past in de jaarrekening 2016 een wijziging in de waarderingsgrondslag op de grond toe. Tot en met 2015 is gewaardeerd op basis van de historische kostprijs, uitgezonderd de grond welke al geherwaardeerd is. Stichting Reinier de Graaf Groep waardeert de grond vanaf 2016 tegen actuele kostprijs omdat dit naar de mening van Stichting Reinier de Graaf Groep een beter beeld geeft van de totale vermogenspositie na realisatie van de nieuwbouw.

Stelselwijziging onderhoudsvoorziening

Om beter aan te sluiten bij de waarderingsmethode van Stichting Reinier Haga Groep is de voorziening groot onderhoud per 2016 komen te vervallen. Vanwege de nieuwbouw situatie van RdGG zijn de onderhoudskosten jaarlijks al geëgaliseerd middels de componentenmethode. Deze stelselwijziging is verwerkt per 1 januari 2016, waardoor het eigen vermogen per die datum met € 2,8 miljoen is toegenomen en de voorzieningen met hetzelfde bedrag zijn verlaagd. Het resultaat van deze stelselwijziging is nihil.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen. De cijfers voor 2015 zijn, waar nodig, geherrubriceerd im vergelijkbaarheid met 2016 mogelijk te maken.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Consolidatie van verbonden rechtspersonen

Stichting Reinier de Graaf Groep staat aan het hoofd van een groep bedrijven, waartoe ook behoren:

Reinier Medische Centra Holding B.V. te Delft
Stichting Medische Voortplanting Voorburg te Voorburg

Zeggenschapsbelang

Reinier Medische Centra Holding B.V. te Delft	100%
Stichting Medische Voortplanting Voorburg te Voorburg	100%

Per 2015 wordt geen geconsolideerde jaarrekening meer opgesteld omdat deze entiteiten van verwaarloosbare omvang zijn ten opzichte van de omvang van het ziekenhuis, en de resultaten worden meegenomen in het ziekenhuis.

Stichting Reinier de Graaf Groep is behorend vennoot van Reinier Haga Medisch Diagnostisch Centrum B.V. en ontvangt als behorend vennoot 95% van de winst. De aandelen zijn handen van de Stichting Reinier Haga Groep welke 5% van de winst ontvangt.

De stichting heeft de volgende verbonden stichtingen en vennootschappen die niet in de consolidatie betrokken zijn: Zorgservice XL B.V. te Delfgauw is de holding van Zorgservice XL C.V. De B.V. is opgericht op 1 maart 2013. De aandelen zijn voor 33,8% in het bezit van HagaZiekenhuis, 23,8% van Reinier de Graaf Groep, 29,3% van Sint Fransiscus Vlietland Groep en 13,1% van het IJsselland Ziekenhuis.

De coöperatie Ziekenhuispartners XL U.A. te Delft is opgericht per 25 april 2012, de leden zijn het HagaZiekenhuis, Reinier de Graaf Groep, Sint Fransiscus Vlietland Groep en IJsselland Ziekenhuis.

De coöperatie Reinova Geboortegroep U.A. te Delft is opgericht per 1 november 2016, de leden zijn Stichting Reinier de Graaf Groep, Stichting Phoenix, Medisch Specialisten Coöperatief RdGG U.A. en Coöperatie CoVer U.A.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.1 Algemeen

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van rente zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasingcontract zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente als een uitgave uit operationele activiteiten.

Financiële instrumenten

Reinier de Graaf Groep maakt gebruik van financiële instrumenten in de vorm van zogenaamde interest rate swaps. Deze instrumenten zijn op basis van kostprijs-hedgeaccounting in de jaarrekening verwerkt. Jaarlijks actualiseert Reinier de Graaf Groep de hiervoor vereiste documentatie en wordt een effectiviteitstest toegepast. Deze test wordt verricht op basis van vergelijking van kritische kenmerken. In de test worden deze kenmerken, zoals looptijd, hoofdsom, rente, betaaldata en betaal frequentie vergeleken met de kenmerken van de afgedekte positie. Uit deze test blijkt dat de genoemde hedge relaties effectief zijn. Als gevolg van de daling van de marktrente is de marktwaarde van de interest rate swaps negatief. Deze negatieve waarde bedraagt ultimo 2016 € 22,8 miljoen (2015: € 19,9 miljoen negatief). Omdat hedgeaccounting is toegepast is deze negatieve waarde niet als verplichting op de balans gewaardeerd.

De instelling maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstellen aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen.

De instelling handelt niet in financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken.

Voor de financiering van de nieuwbouw is er een overeenkomst afgesloten met het bankenconsortium bestaande uit de Rabobank, ING en BNG.

Volgens de overeenkomst was de Reinier de Graaf Groep verplicht om haar renterisico deels af te dekken. Dit is gedaan door gebruik making van derivaten in de vorm van swaps.

De uitstaande hoofdsom van deze swaps was per ultimo 2016 € 138,2 mln. Hier staan voor exact hetzelfde bedrag leningen tegenover.

De volgende swaps zijn afgesloten:

Nr	bedrag	einddatum	percentage	saldo
	€			31-12-2016
	€			€
1	33.000.000	31-12-2026	2,4640%	30.800.000
2	33.000.000	31-12-2027	2,5025%	30.800.000
3	33.000.000	31-12-2028	2,5260%	30.800.000
4	33.000.000	31-12-2029	2,5420%	30.800.000
5	20.000.000	31-12-2022	1,8420%	15.000.000

De afgesloten swaps kennen conform de overeenkomst geen margin verplichting, dat houdt in er geen tussentijdse stortingsverplichting van liquiditeiten is.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren zijn voor circa 90% geconcentreerd bij de vijf grootste zorgverzekeraars. Het maximale bedrag aan kredietrisico is: nihil.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen leningen, omdat bij deze leningen sprake is van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. De leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De Reinier de Graaf Groep heeft als beleid geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om rentefluctuaties te beheersen, uitgezonderd voor de kredietovereenkomst voor de nieuwbouw. Voor de financiering van de nieuwbouw is overeengekomen dat het renterisico voor een tweetal faciliteiten, specifiek voor de nieuwbouw, voor minimaal 80% wordt afgedekt door middel van forward starting renteswaps.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen. Toelichtingen op posten in de balans, resultatenrekening en kasstroomoverzicht zijn in de jaarrekening genummerd.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Immateriële en materiële vaste activa

Het vervallen van het stelsel van bekostiging waarbij een integrale vergoeding voor de kapitaallasten van vaste activa was opgenomen heeft ook gevolgen voor de waardering van materiële vaste activa en daarmee mogelijk ook voor de vermogenspositie van de Reinier de Graaf Groep. In lijn met hetgeen is opgenomen in de Handleiding Zorginstellingen 2009 is door de Reinier de Graaf Groep middels een uitgevoerd impairment de realiseerbare waarde opgesteld. Dit teneinde de noodzaak van een eventuele aanpassing van de boekwaarde van het vastgoed te bezien. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten en/of documenten gehanteerd: de meerjarenbegroting 2017-2019, businesscase nieuwbouw, een WACC van 5,51% (berekent op een rendement EV van 9%, en van VV 4%). Vastgesteld is dat geen impairment noodzakelijk is. De directie van de Reinier de Graaf Groep heeft gekozen voor waardering op basis van verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen, uitgezonderd de grond bestemd voor verkoop waarop een herwaardering heeft plaatsgevonden. Deze grond is gewaardeerd o.b.v. actuele kostprijs zijnde de verwachte verkoopprijs waarvoor een herwaarderingsreserve is gevormd

Per balansdatum zijn er geen aanwijzingen dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is.

De MVA worden vanaf moment ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige levensduur van het actief. Voor de gehanteerde afschrijvingspercentages wordt verwezen naar paragraaf 5.1.7 Mutatieoverzicht MVA op pagina 21.

Op de grond heeft een herwaardering plaatsgevonden op basis van actuele kostprijs. De niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa zijn volledig afgeboekt.

Voor periodieke kosten groot onderhoud wordt geen voorziening gevormd, maar wordt gekozen voor de methodiek van investeren en afschrijven.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen, waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing van deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien sprake is van een duurzamen waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

De onder FVA opgenomen vorderingen op deelnemingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

In 2016 heeft Stichting Reinier de Graaf Groep een kapitaalstorting gedaan in Centramed, de verzekeraar voor medische aansprakelijkheid. Deze storting was noodzakelijk om het waarborgvermogen van Centramed te laten toenemen en daarmee tot een verbeterde solvabiliteitspositie te komen. Waardering vindt plaats op basis van de nominale waarde.

Financial lease

De activa die zijn opgenomen in de lease-overeenkomst met Philips zijn onder de materiële vaste activa opgenomen. De betalingsverplichting is opgenomen onder de overige kortlopende schulden onder aftrek van de in 2015 betaalde termijnen.

Toelichting op de betalingsverplichtingen per tijdvak:

< 1 jaar	1.071.292
1-5 jaar	3.931.652
	<u>5.002.944</u>

De maandelijkse termijn (annuïteit) bedraagt € 187.050 (aflossing, rente en onderhoud).

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.2 Grondslagen van waardering van activa en passiva

Vorraden

Vorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Voor de voorraden is € 20.000 opgenomen voor incurantheid.

Onderhanden werk uit hoofde van DBC's/DBC-zorgproducten

De opbrengsten en kosten uit hoofde van onderhanden projecten (DBC-zorgproducten) worden als opbrengsten en kosten in de winst-en verliesrekening op grond van de van de verrichte prestatie per balansdatum verwerkt. De instelling maakt daarbij gebruik van de vrijstelling onder RJ 221.336 om tussentijdse marges als resultaat te nemen.

De ontvangen voorschotten zijn in mindering gebracht op het onderhanden werk en nog te factureren.

Voor de DBC-zorgproducten is de opbrengstwaarde toegepast.

Vorderingen

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden.

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Jaarlijks wordt het resultaat toegevoegd aan het eigen vermogen. De overige mutaties betreffen de vrijval van de onderhoudsvoorziening van € 2.839.000 en het saldo van de herwaardering grond en bijzondere waardeverminderingen van € 685.000 negatief.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde (disconteringsvoet 1,7%), tenzij anders vermeld.

Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

Onderstaand een toelichting op de grondslagen voor de waardering.

Voorziening persoonlijk levensfase budget

De voorziening betreft een voorziening uit hoofde van een cao verplichting in het kader van de overgangsregeling 55+. Het PLB kwalificeert als een beloning met opbouw van rechten. De voorziening is gebaseerd op het saldo niet opgenomen PLB-uren tegen het werkelijke uurloon, prijsniveau januari 2015. De berekening is gebaseerd op de CAO-bepalingen. Er is geen disconteringsvoet gehanteerd.

Voorziening uitgestelde beloningen

De voorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening is gebaseerd op een berekening waarbij rekening gehouden is met opgebouwde dienstjaren. Er is geen disconteringsvoet gehanteerd.

Reorganisatievoorziening

De reorganisatievoorziening is met name gevormd inzake de uitbesteding van de schoonmaakactiviteiten, de restaurantvoorzieningen en de reorganisatie van de afdeling communicatie.

Schulden

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan een jaar. De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal een jaar.

De schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten.

Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Baten (waaronder nagekomen budgetaanpassingen) en lasten uit voorgaande jaren die in dit boekjaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Honoraria medisch specialisten

De honoraria van vrijgevestigde medisch specialisten zijn vanaf 1 januari 2015 integraal onderdeel van de omzet en zijn niet apart opgenomen in de resultatenrekening onder bedrijfsopbrengsten. De kosten zijn wel apart gepresenteerd in de resultatenrekening.

Omzetverantwoording

Inleiding

De landelijke onzekerheden met betrekking tot de omzetverantwoording voor instellingen voor medisch specialistische zorg zijn de afgelopen jaren verder verminderd. Sinds het jaar 2012 is sprake van landelijke onzekerheden rondom de omzetverantwoording. In 2014 zijn de risico's drastisch afgenomen met de invoering van de vaststelling van de uitkomsten van het expertonderzoek naar de omzetverantwoording 2012 en 2013 en de vaststelling van transitiebedragen. In 2015 en 2016 zijn de risico's verder verminderd. De resterende in de jaarrekening 2016 van toepassing zijnde (landelijke) aandachtspunten voor Stichting Reinier de Graaf Groep hebben betrekking op:

1. Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2015;
2. Rechtmatigheidscontroles MSZ 2016;
3. Toerekening van de contractafspraken met de zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar en afwikkeling oude jaren;
4. Overgangsregeling kapitaallasten;
5. Overige (lokale) onzekerheden.

Bij de omzetbepaling van de DBC zorgproducten en overige zorgproducten heeft Stichting Reinier de Graaf Groep de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gehanteerd zoals opgenomen in paragraaf 5.1.4.2 van deze jaarrekening. Hierbij zijn de uitkomsten van het aanvullend omzetonderzoek 2016 meegenomen en is de "Handreiking rechtmatigheidsonderzoek 2016 Medisch Specialistische zorg" gevolgd.

Toelichting (landelijke) onzekerheden jaarrekening 2016

1. Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2015

Stichting Reinier de Graaf Groep heeft over de uitkomsten van het zelfonderzoek 2015 finale overeenstemming bereikt met de zorgverzekeraars. De uitkomsten van de onderhandelingen hierover met de zorgverzekeraars zijn verwerkt in deze jaarrekening en dit heeft niet geleid tot materiele wijzigingen van de in de jaarrekening 2015 opgenomen nuanceringen.

2. Rechtmatigheidscontroles MSZ 2016

De NFU, NVZ en ZN hebben in december 2015 een Handreiking Rechtmatigheidsonderzoek MSZ 2016 gepubliceerd. Door de NZa is niet bevestigd dat deze handreiking in overeenstemming is met publiekrechtelijke regelgeving, waarmee een inherent risico blijft bestaan. Deze rechtmatigheidscontroles worden beoordeeld door de representerende zorgverzekeraars. Op basis van de oordeel zullen alle zorgverzekeraars gezamenlijk over de rechtmatigheid van de facturatie 2016 concluderen.

De instelling heeft, voor de jaarrekening deels op basis van een risicoanalyse, onderzoek verricht naar de risico's die voor Stichting Reinier de Graaf Groep materieel zijn. In deze risicoanalyse zijn de uitkomsten van eerder uitgevoerde aanvullende omzetonderzoeken en beschikbare overige in- en externe controles betrokken. Ook is een inschatting gemaakt van de DCM-controles over 2015 en 2016 op basis van schattingen.

Daarnaast is Stichting Reinier de Graaf Groep bezig op basis van deze handreiking het onderzoek inzake 2016 af te ronden. De voorlopige uitkomsten zijn betrokken bij het opstellen van deze jaarrekening en het inschatten van de risico's die voortvloeien uit geconstateerde onjuiste registraties en/of declaraties, rekening houdende met de contractafspraken met zorgverzekeraars. Naar verwachting volgt in het najaar 2017 uitsluitend over dit onderzoek. Dit kan naar verwachting van de directie van Stichting Reinier de Graaf Groep leiden tot niet-materiele, nagekomen baten of lasten. Waar nodig heeft Stichting Reinier de Graaf Groep nuanceringen geboekt.

Doelmatigheidscontroles over 2016 zullen door de zorgverzekeraars nog uitgevoerd (kunnen) worden. Stichting Reinier de Graaf Groep gaat ervan uit dat dit geen financieel effect met terugwerkende kracht heeft. De NZa heeft in het landelijk overleg echter niet bevestigd dat dit een terechte aanname is, dus deze onzekerheid blijft vooralsnog bestaan. Privaatrechtelijk heeft Stichting Reinier de Graaf Groep geen afspraken terzake gemaakt met zorgverzekeraars, anders dan verwerking van de aandachtspunten zoals opgenomen in het landelijke omzetonderzoek en het bepalen van de toekomstige handelswijze op nieuwe doelmatigheidsaspecten.

5.1.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

5.1.4.3 Grondslagen van resultaatbepaling

De uit de genoemde werkzaamheden en controles voortvloeiende beste inschatting van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten is verwerkt in deze jaarrekening.

3. Toerekening van de contractafspraken met de zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar en afwikkeling oude jaren. Stichting Reinier de Graaf Groep heeft met zorgverzekeraars voor 2016 schadelastafspraken op basis van aanneemsommen respectievelijk plafondafspraken gemaakt. Toerekening van de schadelastafspraken aan het boekjaar 2016 heeft plaatsgevonden op basis van een beste schatting van het voortgangpercentage ultimo 2016 in lijn met de Handreiking omzetverantwoording, rekening houdend met de verwachte effecten van het rechtmatigheidsonderzoek. Deze correcties zijn conform de Handreiking omzetverantwoording op de omzet 2016 in mindering gebracht en waar nodig verwerkt in de waardering van het onderhanden werk ultimo 2016. De uiteindelijke uitkomsten zullen later blijken uit de afrekeningen met de zorgverzekeraars. In deze jaarrekening is de beste inschatting van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten verwerkt.

Ook afrekening van oude schadelastjaren met zorgverzekeraars kan nog tot nagekomen effecten leiden. Stichting Reinier de Graaf Groep heeft de jaren tot en met 2013 afgerekend, uitgezonderd één zorgverzekeraar. Voor 2014 en 2015 heeft nog geen afrekening plaatsgevonden, maar voorlopige afrekeningen duiden niet op materiële effecten.

4. Overgangsregeling kapitaallasten

Stichting Reinier de Graaf Groep heeft op basis van de beleidsregel Garantieregeling kapitaallasten 2013-2016 (BR/CU-2139) en de door de NZa beschikbaar gestelde formulieren berekend op welke suppletie Stichting Reinier de Graaf Groep recht heeft. Op basis van de berekeningen komt Stichting Reinier de Graaf Groep tot de (voorlopige) conclusie dat er over 2016 geen rechten tot suppletie zijn.

5. Overige (lokale) onzekerheden

Naast de landelijke onzekerheden en daarmee samenhangende (landelijke) aandachtspunten heeft Stichting Reinier de Graaf Groep geen lokale onzekerheden.

Pensioenen

Stichting Reinier de Graaf Groep heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Stichting Reinier de Graaf Groep. De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Stichting Reinier de Graaf Groep betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. Het bestuur van het pensioenfonds besluit jaarlijks of de pensioenrechten worden geïndexeerd, op basis van de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen). Naar de stand van ultimo december 2016 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 90,1%. Het pensioenfonds verwacht te kunnen voldoen aan de minimale beleidsdekkingsgraad en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. Stichting Reinier de Graaf Groep heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Stichting Reinier de Graaf Groep heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva.

5.1.4.4 Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Voor de verantwoording van de bezoldiging topfunctionarissen wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening van de Stichting Reinier Haga Groep.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-16	31-dec-15
	€	€
Kosten van goodwill die van derden is verkregen	726.810	182.780
Totaal immateriële vaste activa	726.810	182.780
<i>Het verloop van de immateriële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:</i>	2016	2015
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	182.780	243.710
Bij: investeringen	890.674	-
Af: afschrijvingen	346.644	60.930
Boekwaarde per 31 december	726.810	182.780

Toelichting:

De immateriële vaste activa worden afgeschreven in 3 respectievelijk 7 jaar.

De investering betreft de overname van de goodwill van Reinier Medische Centra Holding B.V.

Voor een nadere specificatie van het verloop van de immateriële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.6.

2. Materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-16	31-dec-15
	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	130.904.706	134.023.703
Machines en installaties	101.118.445	105.889.998
Anderen vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	54.278.413	60.912.376
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa	1.932.173	76.210
Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	-	-
Totaal materiële vaste activa	288.233.737	300.902.287
<i>Het verloop van de materiële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:</i>	2016	2015
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	300.902.287	262.167.151
Bij: investeringen	11.617.719	241.855.558
Bij: overname activa van Combister	-	2.867.596
Bij: herwaarderingen	-	-
Af: afschrijvingen	23.006.189	19.999.059
Af: cumulatieve afschrijvingen overgenomen activa Combister	-	1.640.978
Af: bijzondere waardeverminderingen	685.055	-
Af: desinvesteringen	595.025	184.347.981
Boekwaarde per 31 december	288.233.737	300.902.287

Toelichting:

De bedrijfsgebouwen, machines, installaties en inventaris dienen als zekerheid voor de leningen die zijn afgesloten met het bankenconsortium, bestaande uit Rabobank ING Bank en Bank Nederlandse Gemeenten, conform de leningsovereenkomst uit 2011, die op 28 december 2015 aangepast is.

De grond is gewaardeerd tegen actuele kostprijs op basis van een taxatie van 19 december 2016 door een externe taxateur.

Er is een hypotheekrecht op alle registergoederen in eigendom van RdGG gevestigd. Conform de financieringsovereenkomst wordt elk kwartaal een aanvullende pandakte hypotheek en pand bij de belastingdienst geregistreerd.

Voor een nadere specificatie van het verloop van de materiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.7.

Onder de materiële vaste activa is voor een totaalbedrag van € 3.935.765 aan boekwaarde vaste activa opgenomen waarvan de zorginstelling alleen het economisch eigendom heeft. Betreft radiologische apparatuur die wordt geleased van Philips.

De bijzondere waardevermindering betreft de afboeking van de oude gebouwen in Delft.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

ACTIVA

3. Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	31-dec-16	31-dec-15
	€	€
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1.400.000	1.400.000
Overige deelnemingen (Centramed)	396.868	396.868
Vorderingen op groepsmaatschappijen	11.886.614	11.775.307
Vorderingen op participanten en op maatschappijen waarin wordt deelgenomen (overige deelnemingen)	1.292.857	1.292.857
Overige vorderingen	-	577.050
Totaal financiële vaste activa	14.976.339	15.442.082

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt:

	2016	2015
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	15.442.082	6.506.243
Kapitaalstortingen	-	88.453
Resultaat deelnemingen (correctie 2015)	-308.283	308.283
Ontvangen dividend	-	-
Verstrekke leningen / verkregen effecten	1.056.885	11.136.349
Ontvangen dividend / aflossing leningen	-637.295	-1.978.045
Afschrijvingen (plankosten)	-577.050	-619.200
Boekwaarde per 31 december	14.976.339	15.442.082

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:

Naam en rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbelang (in %)	Eigen vermogen	Resultaat
				€	€
Rechtstreekse kapitaalbelangen >= 20%:					
RHMDC B.V.	Medisch lab personeel	18.385	100%	200.168	144.504
Zorgservice XL B.V.	Inkoop en logistiek	1	24%	400	-
Zeggenschapsbelangen:					
St.Med Voortplanting Voorburg	IVF activiteiten	-	100%	-34.468	-34.468
St. Behandel Centrum Westland	Verhuur gebouw	341.658	33%	1.057.478	-52.892
Belangen samen met dochtermaatschappijen:					
RHMDC C.V.	Medisch laboratorium	3.414.841	100%	3.414.841	-

Toelichting:

Voor een nadere specificatie van het verloop van de financiële vaste activa per activagroep wordt verwezen naar het mutatieoverzicht onder 5.1.8.

4. Voorraden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-16	31-dec-15
	€	€
Medische middelen	1.211.795	1.728.352
Apotheek	1.744.835	1.411.867
Laboratorium middelen	50.537	51.470
Totaal voorraden	3.007.167	3.191.689

Toelichting:

Voor de voorraden is een bedrag van € 20.000 opgenomen voor incurantheid.

5. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten

De specificatie is als volgt:

	31-dec-16	31-dec-15
	€	€
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten gereguleerd segment	2.140.808	2.119.564
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten vrij segment	28.401,252	28.401,252
Af: ontvangen voorschotten	-24.676.889	-32.168.109
Totaal onderhanden werk	0	-1.647.293

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

ACTIVA

6. Vorderingen uit hoofde van financieringstekort en schulden uit hoofde van financieringsoverschot

	<u>31-dec-16</u>	<u>31-dec-15</u>
	€	€
Waarvan gepresenteerd als:		
- vorderingen uit hoofde van bekostiging	-	350.795
- vorderingen uit hoofde van transitie-regeling	-	-
	<u>0</u>	<u>350.795</u>

Toelichting:

De vorderingen uit hoofde van financieringstekort ultimo 2015 betrof de afrekening van FB tot en met 2011. Deze vorderingen zijn in 2016 volledig afgewikkeld.

7. Debiteuren en overige vorderingen

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-16</u>	<u>31-dec-15</u>
	€	€
Vorderingen op debiteuren:		
Vorderingen op debiteuren	26.682.005	46.713.214
Nog te factureren omzet DBC's / DBC-zorgproducten	6.968.241	4.952.060
Overige vorderingen:		
Vordering op groepsmaatschappijen	2.641.559	2.753.976
Rekening courant specialisten, inzake overig posten	-	993.968
Fietsproject	75.173	97.479
Overlopende activa:		
Diverse vorderingen en vooruitbetaalde posten	3.927.153	5.276.192
Ledenrekening Centramed	83.781	38.385
Totaal debiteuren en overige vorderingen	<u>40.377.912</u>	<u>60.825.274</u>

Toelichting:

De overige vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

De voorziening die ultimo 2016 in aftrek op de vorderingen is gebracht, bedraagt € 295.434 (ultimo 2015 : € 212.436).

9. Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

	<u>31-dec-16</u>	<u>31-dec-15</u>
	€	€
Bankrekeningen	24.399.636	25.235.656
Kassen	3.070	2.910
Totaal liquide middelen	<u>24.402.706</u>	<u>25.238.566</u>

Toelichting:

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

PASSIVA

10. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	<u>31-dec-16</u>	<u>31-dec-15</u>
	€	€
Algemene en overige reserves	89.642.887	86.337.620
Totaal eigen vermogen	<u>89.642.887</u>	<u>86.337.620</u>

Algemene en overige reserves

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2016</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2016</u>
	€	€	€	€
Algemene reserves:				
Niet collectief gefinancierd vrij vermogen	72.847.620	3.990.321	-	76.837.941
Herwaarderingsreserve	13.490.000	-	685.054	12.804.946
Totaal algemene en overige reserves	<u>86.337.620</u>	<u>3.990.321</u>	<u>685.054</u>	<u>89.642.887</u>

Toelichting:

Het saldo per 1 januari 2016 is gewijzigd als gevolg van een stelselwijziging, voor nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 5.1.4.1.

De grond is gewaardeerd tegen actuele kostprijs op basis van een taxatie van 19 december 2016 door een externe taxateur, hetgeen tot een herwaarderingsreserve leidt.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 5.1.4.2.

11. Voorzieningen

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2016</u>	<u>Dotatie</u>	<u>Onttrekking</u>	<u>Vrijval</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2016</u>
	€	€	€	€	€
Persoonlijk levensfase budget	854.500	-	156.062	-	698.438
Uitgestelde beloningen	922.158	-	168.161	-	753.997
Onderhoudsvoorziening	-	-	-	-	-
Reorganisatie voorziening	1.523.234	-	427.343	31.449	1.064.442
Centramed	2.635.570	910.168	806.890	-	2.738.848
Voorziening ziektewet	384.220	165.079	36.386	-	512.913
Totaal voorzieningen	<u>6.319.682</u>	<u>1.075.247</u>	<u>1.594.842</u>	<u>31.449</u>	<u>5.768.638</u>

Toelichting in welke mate (het totaal van) de voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	<u>31-dec-2016</u>
	€
Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	2.020.169
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	3.748.470
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	565.498

Toelichting:

De onderhoudsvoorziening is komen te vervallen en toegevoegd aan de algemene en overige reserves.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 5.1.4.1.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

PASSIVA

12. Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)

De specificatie is als volgt:

	31-dec-16	31-dec-15
	€	€
Schulden aan banken	206.806.875	221.866.693
Overige langlopende schulden	-	-
Totaal langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)	206.806.875	221.866.693

Het verloop is als volgt weer te geven:

	2016	2015
	€	€
Stand per 1 januari	238.519.553	195.433.969
Bij: nieuwe leningen	-	56.167.511
Af: aflossingen	16.652.860	13.081.927
Stand per 31 december	221.866.693	238.519.553
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	15.059.818	16.652.860
Stand langlopende schulden per 31 december	206.806.875	221.866.693

Toelichting in welke mate (het totaal van) de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichtingen	15.059.818	16.652.860
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	206.806.875	221.866.693
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	154.087.605	165.672.450

Toelichting:

Voor een nadere toelichting op de langlopende schulden wordt verwezen naar de bijlage overzicht langlopende schulden.

De aflossingsverplichtingen zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

Voor de langlopende leningen is hypothecaire zekerheid afgegeven, uitgezonderd één lening van de BNG waar geen zekerheid tegenover staat. Hypothecaire zekerheden zijn afgegeven aan het Waarborgfonds voor de Zorgsector, het consortium van de banken en aan de Lage Landen. In het leningenoverzicht staat per lening welke zekerheid is afgegeven. Daarnaast is in verband met de financiering van de nieuwbouw via een akte openbare verpanding vorderingen van 28 december 2011 tussen de BNG en de Stichting Reinier de Graaf Groep een pandrecht gevestigd op alle huidige en toekomstige vorderingen. Verder is er een akte van vuistloze verpanding van roerende zaken, een akte van openbare verpanding van vorderingen, een akte van stille verpanding van vorderingen en een akte van hypotheek en pand afgegeven. De laatste twee genoemde aktes worden elk kwartaal opnieuw bevestigd en geregistreerd bij de belastingdienst.

Voor de financiering van de nieuwbouw is een overeenkomst afgesloten met het bankenconsortium bestaande uit de Rabobank, ING en BNG. Ultimo 2015 is het volledige bedrag van de lening bij het consortium opgehaald. Voor het gebouw was dit € 165 miljoen en voor de inventaris € 38,1 miljoen. Volgens de overeenkomst was RdGG verplicht om haar renterisico deels af te dekken. Dit is gedaan door gebruikmaking van derivaten in de vorm van swaps. De afgesloten swaps worden hieronder vermeld:

Nr	bedrag	startdatum	einddatum	percentage	saldo
	€				31-12-2016
	€				€
1	33.000.000	31-12-2014	31-12-2026	2,4640%	30.800.000
2	33.000.000	31-12-2014	31-12-2027	2,5025%	30.800.000
3	33.000.000	31-12-2014	31-12-2028	2,5260%	30.800.000
4	33.000.000	31-12-2014	31-12-2029	2,5420%	30.800.000
5	20.000.000	31-12-2014	31-12-2022	1,8420%	15.000.000

Op deze hedge instrumenten wordt kostprijs hedge-accounting toegepast. Jaarlijks wordt door de Reinier de Graaf Groep een effectiviteitstest toegepast. Deze test wordt verricht op basis van vergelijking van kritische kenmerken. In de test worden deze kenmerken, zoals looptijd, hoofdsom, rente, betaaldatum en betaal frequentie vergeleken met de kenmerken van de afgedekte positie. Uit deze test bleek dat de genoemde hedge relaties effectief zijn.

De langlopende leningen hebben of een borgstelling vanuit het Waarborgfonds voor de Zorgsector of er rust een hypothecaire zekerheid op. Hypothecaire zekerheden zijn afgegeven aan het Waarborgfonds voor de Zorgsector, het consortium van banken en aan de Lage Landen. Er is een lening verstrekt door de BNG waar geen zekerheid tegenover staat.

Voor de borgstelling van het Waarborgfonds geldt een obligo van 3% over de restschuld einde jaar.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

PASSIVA

Volgens de financieringsovereenkomst met het consortium is de Reinier de Graaf Groep verplicht om informatie te verstrekken. Een van de onderdelen, naast het verstrekken van kwartaalcijfers en jaarcijfers zijn de financiële convenanten. Het gaat hierbij om de balansratio en "debt service coverage ratio". Hiervoor zijn in de financieringsovereenkomst normen overeengekomen.

Berekening ratio's compliance certificaat 2016

	realisatie	norm
Balansratio	21%	17%
Debt Service Coverage Ratio	1,43	1,40

13. Overige kortlopende schulden

De specificatie is als volgt:

	31-dec-16	31-dec-15
	€	€
Crediteuren	9.516.604	10.566.030
Verplichting uit hoofde van lease overeenkomst	3.836.757	5.002.944
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	15.059.816	16.652.860
Schulden aan groepsmaatschappijen	6.347.267	4.852.446
Belastingen en sociale premies	6.468.840	6.771.565
Schulden terzake pensioenen	1.048.316	1.099.838
Nog te betalen salarissen	469.026	675.367
Vakantiegeld	3.178.897	3.247.358
Verlofuren	1.545.207	1.792.384
Persoonlijk levensfase budget	8.278.536	6.729.656
Overige schulden:		
Inkopen in bestelling	-	417.865
Overige kortlopende schulden	-375.836	1.148.576
Geestelijke Gezondsheid Zorg Delfland (vh expl. De Gravin)	-	142.650
Incidentbeheersing Management Zorginstellingen	37.687	37.687
Inkoopvereniging Zorgservice XL	1.209.065	1.147.195
Nog te betalen kosten:		
Interest	613.943	682.307
Overige nog te betalen kosten	6.349.574	15.825.443
Overige passiva:		
Rekening courant specialisten inzake honorarium	5.851.279	7.704.962
Afwikkeling oude schadelastjaren met zorgverzekeraars	-	5.389.196
Fonds bijzondere voorzieningen	71.294	75.857
Totaal overige kortlopende schulden	<u>69.506.272</u>	<u>89.962.186</u>

Toelichting:

De verplichting uit hoofde van leaseovereenkomst betreft de leaseovereenkomst met Philips van beeldvormende en echo-apparatuur die in 2015 is afgesloten met een looptijd van 15 jaar. De opgenomen verplichting betreft de aflossing van de in 2015 en 2016 geleverde apparatuur. Van de opgenomen schuld is ca 1 mln op een termijn < 1 jaar verschuldigd, het restant later. Onder de schulden aan groepsmaatschappijen zijn de vorderingen en schulden van Reinier Haga Medisch Diagnostisch Centrum C.V. en Reinier Haga Medisch Diagnostisch Centrum B.V. gesaldeerd opgenomen. De vorderingen en schulden zijn in 2017 afgerekend.

Alle kortlopende schulden hebben verder een looptijd korter dan jaar.

5.1.5 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

15. Niet in de balans opgenomen regelingen

A. De Reinier de Graaf Groep heeft in het kader van het Wfz-deelnemerschap een obligo-verplichting richting het Wfz. Dit houdt in dat indien het Wfz zou worden aangesproken op zijn garantieverplichtingen en het eigen vermogen van het Wfz onvoldoende zou blijken om aan de garantieverplichtingen te voldoen, dan kan het Wfz een beroep doen op financiële hulp van de deelnemers. Deze hulp wordt in dat geval geboden in de vorm van renteloze leningen aan het Wfz. Het obligo bedraagt maximaal 3% van de restantschuld van de geborgde leningen van de deelnemer (€ 760.807).

B. Op 28 december 2011 is de financieringsovereenkomst voor de financiering van de nieuwbouw ondertekend met een consortium van banken bestaande uit de Rabobank, ING en BNG. Er is een hypotheekrecht op alle registergoederen in eigendom van de RdGG gevestigd. Tevens is een pandrecht op alle huidige en toekomstige vorderingen gevestigd. Deze overeenkomst is op 28 december 2015 gewijzigd en door partijen ondertekend. De gewijzigde overeenkomst betreft een update van de overeenkomst van 2011, tevens is de door het bankenconsortium aan RdGG verstrekte lening ten behoeve van het LangeLand ziekenhuis opgenomen. Ter afdekking van het variabele renterisico is door de RdGG 80% van de financiering afgedekt door middel van forward starting renteswaps. RdGG past kostprijshedge-accounting toe. Schommelingen in de marktwaarde hoeven niet in het resultaat tot uitdrukking te komen. Ultimo 2016 is de marktwaarde van de hedge € 22,8 miljoen negatief. De omvang van de swap is evenwel gelijk aan de omvang van de lening, zodat er geen ineffectiviteit zal optreden.

C. De Rabobank en ING zijn huisbankier van de Reinier de Graaf Groep. Met de huisbankiers is een kredietfaciliteit voor de rekening-courant overeengekomen van € 15 miljoen elk, totaal dus € 30 miljoen voor het werkkapitaal. De kredietfaciliteit bij de ING is per 1 januari 2017 verlaagd naar € 10 miljoen. Ultimo van het jaar is met de Bank Nederlandse Gemeenten een kasgeldfaciliteit van € 2 miljoen overeengekomen onder de borging van het Waarborgfonds voor de Zorgsector. Per 1 januari 2017 is deze kasgeldlening omgezet tot een kasgeldlening van € 1 miljoen bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

D. Huur- en leaseovereenkomsten.

Langlopende verplichtingen zijn aangegaan voor de huur van een buitenpolikliniek en magazijn alsmede de lease van auto's. De huur van de buitenpolikliniek is aangegaan voor onbepaalde tijd, de huur van het magazijn loopt tot en met 31 december 2017. De jaarlijkse huurlasten bedragen respectievelijk € 143.000 en € 368.000. De jaarlijkse last voor de lease van auto's bedraagt € 68.000. De leaseovereenkomsten lopen veelal vierjarig.

E. Macrobeheersinstrument

Het macrobeheersinstrument (MBI) kan door de minister van VWS worden ingezet om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen van medisch specialistische zorg. Het MBI is uitgewerkt in de Aanwijzing macrobeheersmodel instellingen voor medisch specialistische zorg.

Jaarlijks wordt door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) ambtshalve een MBI-omzetplafond vastgesteld. Tevens wordt door de NZa jaarlijks een omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het MBI-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. Deze vaststelling vindt plaats nadat door de Minister van VWS de overschrijding van het MBI-omzetplafond uiterlijk voor 1 december van het opvolgend jaar is gecommuniceerd.

Voor de verschillende boekjaren geldt het volgende:

Het MBI is niet ingezet over 2012. De overschrijding van het macrokader in 2012 van € 70 miljoen is eenmalig in mindering gebracht op het macrokader 2016. In een brief van 29 april 2016 heeft de minister van VWS aan de NZa gemeld dat ook het MBI over 2013 niet wordt ingezet. De overschrijding van het macrokader in 2013 van € 29 miljoen wordt eenmalig in mindering gebracht op het macrokader 2017.

Bij het opstellen van de jaarrekening 2016 bestaat nog geen inzicht in realisatie van het MBI-omzetplafond over 2014 en 2015 en 2016.

Stichting Reinier de Graaf Groep is niet in staat een betrouwbare inschatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren.

Als gevolg daarvan is deze verplichting over 2013, 2014 en 2015 niet tot uitdrukking gebracht in de balans van stichting Reinier de Graaf Groep per 31 december 2016.

5.1.6 MUTATIEOVERZICHT IMMATERIELE VASTE ACTIVA

	Kosten op- richting en uitgifte van aandelen	Kosten van ontwikkeling	Kosten van concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom	Kosten van goodwill die van derden is verkregen	Vooruitbe- talingen op immateriële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2016						
- aanschafwaarde	-	-	-	426.500	-	426.500
- cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	243.720	-	243.720
Boekwaarde per 1 januari 2016	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>182.780</u>	<u>0</u>	<u>182.780</u>
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	-	-	-	890.674	-	890.674
- herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- afschrijvingen	-	-	-	346.644	-	346.644
- bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-
<i>- terugname geheel afgeschreven activa</i>						
.aanschafwaarde	-	-	-	-	-	-
.cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
.cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
<i>- desinvesteringen</i>						
aanschafwaarde	-	-	-	-	-	-
cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	-
per saldo	-	-	-	-	-	-
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>544.030</u>	<u>0</u>	<u>544.030</u>
Stand per 31 december 2016						
- aanschafwaarde	-	-	-	1.317.174	-	1.317.174
- cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
- cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	590.364	-	590.364
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>726.810</u>	<u>-</u>	<u>726.810</u>
Afschrijvingspercentage				14,3-33,3%		

5.1.7 MUTATIEOVERZICHT MATERIELE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen, technische en administratieve uitrusting	Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en voortuitbetalingen op materiële vaste activa	Niet aan het bedrijfsproces dienstbare materiële activa	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2016						
- aanschafwaarde	141.504.175	129.910.183	105.362.882	76.210	-	376.853.450
- cumulatieve herwaarderingen	13.490.000	-	-	-	-	13.490.000
- cumulatieve afschrijvingen	20.970.472	24.020.185	44.450.506	-	-	89.441.163
Boekwaarde per 1 januari 2016	<u>134.023.703</u>	<u>105.889.998</u>	<u>60.912.376</u>	<u>76.210</u>	<u>0</u>	<u>300.902.287</u>
Mutaties in het boekjaar						
- investeringen	1.461.338	2.216.236	6.007.972	1.932.173	-	11.617.719
- herwaarderingen	-	-	-	-	-	0
- afschrijvingen	3.895.280	6.987.789	12.123.120	-	-	23.006.189
- bijzondere waardeverminderingen	685.055	-	-	-	-	685.055
<i>- terugnname geheel afgeschreven activa</i>						
.aanschafwaarde	-	-	686.350	-	-	686.350
.cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	-
.cumulatieve afschrijvingen	-	-	686.350	-	-	686.350
<i>- desinvesteringen</i>						
aanschafwaarde	-	-	3.632.071	76.210	-	3.708.281
cumulatieve herwaarderingen	-	-	-	-	-	0
cumulatieve afschrijvingen	-	-	3.113.256	-	-	3.113.256
per saldo	0	0	518.815	76.210	0	595.025
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-3.118.997</u>	<u>-4.771.553</u>	<u>-6.633.963</u>	<u>1.855.963</u>	<u>0</u>	<u>-12.668.550</u>
Stand per 31 december 2016						
- aanschafwaarde	142.965.513	132.126.419	107.052.433	1.932.173	-	384.076.538
- cumulatieve herwaarderingen	12.804.945	-	-	-	-	12.804.945
- cumulatieve afschrijvingen	24.865.752	31.007.974	52.774.020	-	-	108.647.746
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>130.904.706</u>	<u>101.118.445</u>	<u>54.278.413</u>	<u>1.932.173</u>	<u>0</u>	<u>288.233.737</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	0-20%	5-20%	5-20%	0%	0%	

5.1.8 MUTATIEOVERZICHT FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	Deelnemingen in groepsmaat- schappijen	Overige deelnemingen	Vorderingen op groepsmaat- schappijen	Vorderingen op participanten en op maatschappij- en waarin wordt deelgenomen (overige deelnemingen)	Overige effecten	Vordering op grond van compensa- tieregeling	Overige vorderingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1 januari 2016	1.400.000	396.868	11.775.307	1.292.857	-	-	577.050	15.442.082
Kapitaalstortingen	-	-	308.283	-	-	-	-	308.283
Resultaat deelnemingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontvangen dividend	-	-	-	-	-	-	-	-
Rente op verstrekte achtergestelde lening LLZ	-	-	470.110	-	-	-	-	470.110
Verstrekte lening RHMDC	-	-	586.775	-	-	-	-	586.775
Ontvangen dividend / aflossing leningen	-	-	637.295	-	-	-	-	637.295
(Terugname) waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Amortisatie (dis)agio	-	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijving (plankosten)	-	-	-	-	-	-	577.050	577.050
Boekwaarde per 31 december 2016	<u>1.400.000</u>	<u>396.868</u>	<u>11.886.614</u>	<u>1.292.857</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>14.976.339</u>
Som waardeverminderingen	-	-	111.307	-	-	-	-577.050	-465.743

BIJLAGE

5.1.9 Overzicht langlopende schulden ultimo 2016

Leninggever	Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Soort lening	Werkelijke rente	Restschuld 31 december 2015	Nieuwe leningen in 2016	Afflossing in 2016	Restschuld 31 december 2016	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2016	Afflossingswijze	Afflossing 2017	Gestelde zekerheden	Renteherziening	Toelichting
		€			%	€	€	€	€	€			€			
BNG	18-apr-01	6.806.703	15	lineair	2,95%	453.780		453.780	-	-	0	jaar	-	Borgstelling WfZ		
BNG	1-okt-01	11.340.000	15	lineair	3,97%	756.000		756.000	-	-	0	jaar	-	Borgstelling WfZ		
BNG	1-mrt-02	6.330.000	15	lineair	4,24%	633.000		422.000	211.000	-	1	jaar	211.000	Borgstelling WfZ		
BNG	10-jan-05	3.001.259	20	fixe	3,45%	2.122.319		87.894	2.034.425	1.594.955	9	jaar	87.894	geen		
BNG	24-jul-07	7.000.000	15	lineair	4,89%	3.266.666		466.667	2.799.999	466.664	6	jaar	466.667	Borgstelling WfZ,herz. '17	24-07-17	
Rabobank Delfland	1-mrt-03	4.820.000	15	annuïteit	5,80%	996.725		427.014	569.711	-	2	maand	452.450	Borgstelling WfZ		
Waterschapsbank	14-mei-01	6.432.335	17	lineair	4,27%	612.503		406.402	204.201	-	1	kwartaal	204.201	Borgstelling WfZ		
Waterschapsbank	2-dec-02	5.346.000	20	lineair	4,78%	1.871.100		267.300	1.603.800	267.300	6	jaar	267.300	Borgstelling WfZ		
Waterschapsbank	1-sep-03	13.000.000	15	fixe	4,76%	13.000.000		-	13.000.000	13.000.000	2	in 2018	-	Borgstelling WfZ		bullit afflossing 2018
Waterschapsbank	16-feb-04	8.000.000	15	lineair	4,26%	2.133.337		533.333	1.600.004	-	3	jaar	533.333	Borgstelling WfZ		
Waterschapsbank	1-mrt-05	3.593.060	40	fixe	3,80%	2.664.400		92.866	2.571.534	2.107.204	29	jaar	92.866	Borgstelling WfZ	2-03-20	
Waterschapsbank	17-okt-08	5.000.000	10	lineair	4,43%	1.500.000		500.000	1.000.000	-	2	jaar	500.000	Borgstelling WfZ		
Waterschapsbank	17-okt-08	3.000.000	20	lineair	4,53%	1.950.000		150.000	1.800.000	1.050.000	12	jaar	150.000	Borgstelling WfZ		
BNG stenen A2-1	31-dec-14	11.000.000	12	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	10	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
Rabobank stenen A2-1	31-dec-14	11.000.000	12	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	10	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
ING stenen A2-1	31-dec-14	11.000.000	12	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	10	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
BNG stenen A2-2	31-dec-14	11.000.000	13	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	11	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
Rabobank stenen A2-2	31-dec-14	11.000.000	13	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	11	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
ING stenen A2-2	31-dec-14	11.000.000	13	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	11	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
BNG stenen A2-3	31-dec-14	11.000.000	14	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	12	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
Rabobank stenen A2-3	31-dec-14	11.000.000	14	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	12	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
ING stenen A2-3	31-dec-14	11.000.000	14	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	12	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
BNG stenen A2-4	31-dec-14	11.000.000	15	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	13	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
Rabobank stenen A2-4	31-dec-14	11.000.000	15	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	13	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
ING stenen A2-4	31-dec-14	11.000.000	15	lineair	variabel	10.633.333		366.667	10.266.667	8.433.332	13	kwartaal	366.667	hypotheek	31-12-19	geswapt variabel naar vast
BNG stenen A2-5	31-dec-14	1.833.333	15	lineair	variabel	1.772.222		61.111	1.711.111	1.405.556	13	kwartaal	61.111	hypotheek	31-12-19	
Rabobank stenen A2-5	31-dec-14	1.833.333	15	lineair	variabel	1.772.222		61.111	1.711.111	1.405.556	13	kwartaal	61.111	hypotheek	31-12-19	
ING stenen A2-5	31-dec-14	1.833.333	15	lineair	variabel	1.772.222		61.111	1.711.111	1.405.556	13	kwartaal	61.111	hypotheek	31-12-19	
BNG stenen A2-6	31-dec-15	9.166.667	15	lineair	variabel	9.166.667		305.556	8.861.111	7.333.331	14	kwartaal	305.556	hypotheek	31-12-25	per 30-12-16 van variabel naar vast
Rabobank stenen A2-6	31-dec-15	9.166.667	15	lineair	variabel	9.166.667		305.556	8.861.111	7.333.336	14	kwartaal	305.555	hypotheek	31-12-25	per 30-12-16 van variabel naar vast
ING stenen A2-6	31-dec-15	9.166.667	15	lineair	variabel	9.166.667		305.556	8.861.111	7.333.336	14	kwartaal	305.555	hypotheek	31-12-25	per 30-12-16 van variabel naar vast
BNG inventaris B2-1	31-dec-14	6.666.667	8	lineair	variabel	5.833.333		833.333	5.000.000	833.335	6	kwartaal	833.333	invenataris	31-12-19	geswapt variabel naar vast
Rabobank inventaris B2-1	31-dec-14	6.666.667	8	lineair	variabel	5.833.333		833.333	5.000.000	833.335	6	kwartaal	833.333	invenataris	31-12-19	geswapt variabel naar vast
ING inventaris B2-1	31-dec-14	6.666.667	8	lineair	variabel	5.833.333		833.333	5.000.000	833.335	6	kwartaal	833.333	invenataris	31-12-19	geswapt variabel naar vast
BNG inventaris B2-2	31-dec-15	6.033.333	8	lineair	variabel	6.033.333		754.167	5.279.166	1.508.331	7	kwartaal	754.167	invenataris	per 30-12-16 van variabel naar vast	
Rabobank inventaris B2-2	31-dec-15	6.033.333	8	lineair	variabel	6.033.333		754.167	5.279.166	1.508.336	7	kwartaal	754.166	invenataris	per 30-12-16 van variabel naar vast	
ING inventaris B2-2	31-dec-15	6.033.333	8	lineair	variabel	6.033.333		754.167	5.279.166	1.508.336	7	kwartaal	754.166	invenataris	per 30-12-16 van variabel naar vast	
BNG lening B3 LLZ	31-dec-15	6.033.333	5	lineair	variabel	2.666.667		533.333	2.133.334	-	4	kwartaal	533.333	invenataris	per 30-12-16 van variabel naar vast	
Rabobank lening B3 LLZ	31-dec-15	6.033.333	5	lineair	variabel	2.666.667		533.333	2.133.334	-	4	kwartaal	533.333	invenataris	per 30-12-16 van variabel naar vast	
ING lening B3 LLZ	31-dec-15	6.033.333	5	lineair	variabel	2.666.667		533.333	2.133.334	-	4	kwartaal	533.334	invenataris	per 30-12-16 van variabel naar vast	
Lage Landen	7-dec-15	2.848.344	5	annuïteit	vast	2.542.955		225.103	2.317.852	1.159.827	4	maand	231.605	hypotheek	6-12-20	
Totaal						238.519.553	0	16.652.860	221.866.692	154.087.605			15.059.818			

5.1.10 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2016

BATEN

16. Opbrengsten zorgprestaties

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringswet (exclusief subsidies)	275.023.845	261.763.823
Overige Zorgprestaties	10.718.843	9.594.995
Totaal	<u>285.742.688</u>	<u>271.358.818</u>

17. Subsidies

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS (waaronder opleidingsfonds, academische component voor UMC's)	10.476.318	10.888.944
Overige subsidies, waaronder loonkostensubsidies en EU-subsidies	2.650.133	2.809.696
Totaal	<u>13.126.451</u>	<u>13.698.640</u>

18. Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Algemene administratieve diensten	594.532	813.478
idem aan groepsmaatschappijen	32.500	177.492
Bereide maaltijden	2.561	3.099
Facilitaire dienstverlening	5.357.947	3.821.919
Verhuur ruimten	1.472.665	540.327
Verhuur ruimten aan de GGZ	-	193.847
Vergoeding donoraanmeldingen	14.278	2.723
Affiliatievergoedingen	336.263	399.763
Totaal	<u>7.810.746</u>	<u>5.952.648</u>

Toelichting:

De daling bij de opbrengsten uit algemene administratieve diensten betreft de vervallen doorberekening aan het medisch specialistisch bedrijf Reinier de Graaf Groep.

De toename van de facilitaire dienstverlening en verhuur gebouw aan Reinier Haga Medisch Diagnostisch Centrum C.V. en nieuwe huurders in de nieuwbouw (Pieter van Foreest Zorginstellingen, Huisartsenpost Delft en apotheek) wordt veroorzaakt door dat deze in 2016 maar voor een half jaar van toepassing waren.

5.1.10 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2016

LASTEN

19. Personeelskosten

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Lonen en salarissen	85.547.198	88.655.449
Sociale lasten	12.530.082	13.325.907
Pensioenpremies	7.254.641	7.991.564
Andere personeelskosten:		
Opleidingen	2.448.697	2.575.820
Reiskosten woon -werk	1.643.352	1.648.524
Overige personeelskosten	1.022.809	1.511.398
Subtotaal	<u>110.446.779</u>	<u>115.708.662</u>
Personeel niet in loondienst	8.369.893	6.109.548
Totaal personeelskosten	<u><u>118.816.672</u></u>	<u><u>121.818.210</u></u>
Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment:		
Gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's): in loondienst	1.801	1.961
Gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's): Pnillers	94	69
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u>1.895</u>	<u>2.030</u>

Toelichting:

De afname van het gemiddeld aantal fte is voor ca 40 fte het gevolg van de overgang van de afdeling Pathologie van het ziekenhuis naar Reinier Haga Medisch Diagnostisch Centrum B.V. per 1 januari 2016. Verder telde in het gemiddelde van 2015 over de eerste helft van 2015 nag ca 200 fte mee die per 1.7.2015 in dienst traden bij RHMDC BV.

20. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Afschrijvingen:		
- immateriële vaste activa	346.644	60.930
- materiële vaste activa	23.006.189	19.999.059
- financiële vaste activa	577.050	619.200
Sub-totaal afschrijvingen volgens verloopoverzichten	<u>23.929.883</u>	<u>20.679.189</u>
- Doorberekende afschrijvingen	-	-3.588
- Overige afschrijvingen	-	-
- Desinvesteringen	-	13.454
- Afschrijving RMDC 1e halfjaar	-	64.465
Totaal afschrijvingen	<u><u>23.929.883</u></u>	<u><u>20.753.520</u></u>

Toelichting:

De toename van de afschrijvingen wordt veroorzaakt doordat in 2016 de afschrijving van de nieuwbouw voor een volledig jaar in de exploitatie is opgenomen (2015: 4 maanden).

22. Honorariumkosten vrijgevestigde medisch specialisten

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Honorarium Vrijgevestigde Medisch Specialisten		
- Medisch Specialistisch Cooperatief	33.743.279	34.788.005
- St Medische Voorplanting Voorburg	-	319.087
- Kaakchirurgie	781.318	716.004
Totaal	<u><u>34.524.597</u></u>	<u><u>35.823.096</u></u>

Toelichting:

Het honorarium van St. Medische Voortplanting Voorburg wordt vanaf 2016 verantwoord in de jaarrekening van deze stichting.

5.1.10 TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING OVER 2016

LASTEN

23. Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	9.299.458	9.110.695
Algemene kosten	14.805.968	14.770.182
Patiënt- en bewonersgebonden kosten	86.453.832	70.204.280
Onderhoud en energiekosten		
- Onderhoud	2.197.943	4.387.588
- Energie gas, inclusief transport	624.499	1.083.909
- Energie stroom, inclusief transport	1.310.065	1.595.594
Subtotaal	<u>4.132.507</u>	<u>7.067.091</u>
Huur en leasing	682.355	787.250
Afschrijving debiteuren	310.595	-271.968
Kosten samenwerkingsverbanden	1.752.162	1.430.713
Bonussen en betalingskortingen	-419.023	-272.576
Totaal overige bedrijfskosten	<u>117.017.854</u>	<u>102.825.667</u>

Toelichting:

De toename in de patiënt- en bewonersgebonden kosten betreft de kosten van laboratoriumdiagnostiek die Reinier Haga Medisch Diagnostisch Centrum aan Reinier de Graaf Gasthuis doorberekent. Deze doorberekening zit er nu op jaarbasis in terwijl dit in 2015 maar een half jaar is.

In het onderhoud waren in 2015 de sloopkosten van de oude gebouwen ten laste van deze post gebracht (€ 2,2 miljoen).

24. Financiële baten en lasten

De specificatie is als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Rentebaten	-498.746	-466.273
Subtotaal financiële baten	<u>-498.746</u>	<u>-466.273</u>
Rentelasten	8.899.304	4.393.925
Resultaat deelnemingen	-	285.943
Subtotaal financiële lasten	<u>8.899.304</u>	<u>4.679.868</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>8.400.558</u>	<u>4.213.595</u>

Toelichting:

Er zijn geen rentelasten geactiveerd in 2016.

27. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Toelichting:

Voor de verantwoording van de bezoldiging topfunctionarissen wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening van de Stichting Reinier Haga Groep.

28. Honoraria onafhankelijke accountant

Toelichting:

Voor het honorarium van de accountant wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening van de Stichting Reinier Haga Groep.

29. Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Stichting Reinier de Graaf Groep

Ondertekening door bestuurders en toezichhouders

w.g.

drs. G.H.J. Huffmeijer, voorzitter Raad van Bestuur Reinier Haga Groep

w.g.

drs. H. Wieleman RA, lid Raad van Bestuur Reinier Haga Groep

w.g.

dr. M.J.A. Tasche, lid Raad van Bestuur Reinier Haga Groep

w.g.

prof. dr. C.G.J.M. Hilders, lid Raad van Bestuur Reinier Haga Groep

w.g.

drs. E. Booden, lid Raad van Bestuur Reinier Haga Groep

w.g.

drs. E.B. Mulder, voorzitter Raad van Toezicht

w.g.

mw. mr. drs. W.E.M. de Jong, vice-voorzitter

w.g.

mw. mr. T.E.M. Wekking, lid

w.g.

drs. J.S.T. Tiemstra RA, lid

w.g.

drs. W. Oosterom, lid

w.g.

mw. prof. dr. M.B. Vroom, lid

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2 OVERIGE GEGEVENS

5.2.1 Vaststelling en goedkeuring jaarrekening

De directie van Stichting Reinier de Graaf Groep en de Raad van Bestuur van Stichting Reinier Haga Groep hebben de jaarrekening 2016 vastgesteld in de vergadering van .. mei 2017.

De Raad van Toezicht van de Stichting Reinier Haga Groep heeft de jaarrekening 2016 goedgekeurd in de vergadering van 23 mei 2017.

5.2.3 Resultaatbestemming

Het resultaat wordt verdeeld volgens de resultaatverdeling in paragraaf 5.1.2.

5.2.6 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van bestuur en de raad van toezicht van Stichting Reinier de Graaf Groep

---

Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Reinier de Graaf Groep op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016 van Stichting Reinier de Graaf Groep te Delft ('de stichting') gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van Stichting Reinier de Graaf Groep en haar dochtermaatschappijen (samen: 'de groep') en de enkelvoudige jaarrekening. De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2016;
- de geconsolideerde en enkelvoudige resultatenrekening over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is de Regeling verslaggeving WTZi.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Reinier de Graaf Groep zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Ref.: e0402599

---

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Newtonlaan 205, 3584 BH Utrecht, Postbus 85096,
3508 AB Utrecht
T: 088 792 00 30, F: 088 792 95 08, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

---

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling verslaggeving WTZi is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

---

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi; en voor
- een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Utrecht, 23 mei 2017
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. A. Hakbijl RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2016 van Stichting Reinier de Graaf Groep

---

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de geografische structuur van de groep, de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de stichting opereert. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.